

DOSSIER DE PREMSA

DRAS SANS NES i GA LE RES

mmb MUSEU MARÍTIM DE
BARCELONA

ÍNDEX

<i>Drassanes i galeres</i>	3
Espais expositius	5
Espai 1. <i>Història de les Drassanes Reials</i>	
Espai 2. <i>Les Drassanes s'adapten als nous temps</i>	
Espai 3. <i>Taller de Drassanes</i>	
Espai 4. <i>La Galera</i>	
Espai 5. <i>Els conflictes</i>	
Espai 6. <i>La vida quotidiana a la galera</i>	
Espai 7. <i>El Mausoleu</i>	
Llista de peces de les col·leccions	7
Els audiovisuals i interactius de l'exposició	9
Textos de sala	10
Informació pràctica	23
Contacte de premsa	24

DRASSANES I GALERES A L'MMB

El **Museu Marítim de Barcelona** inaugura una exposició que recorre la història de la relació de Barcelona amb el mar des de l'expansió catalanoaragonesa per la Mediterrània, transportant el visitant a l'època d'esplendor de les galeres i l'edifici de les Drassanes.

La història de les Drassanes reials de Barcelona va lligada a l'evolució de la ciutat de Barcelona i al desenvolupament de la corona d'Aragó vers la Mediterrània. Tot i que Barcelona disposa d'unes drassanes des de l'Alta Edat Mitjana, el discurs expositiu comença a finals de 1282, quan Pere II El Gran torna a Barcelona després d'una expedició per la Mediterrània. Aquí neix una narració que portarà el visitant a recórrer la **història de les Drassanes Reials**, una infraestructura que el Rei vol que faci de Barcelona una de les grans ciutats de la Mediterrània, a l'alçada de Gènova o Venècia.

El domini de la Mediterrània és fonamental per assolir aquest objectiu i les **galeres** són l'eina per aconseguir-ho. Uns poderosos i impressionants vaixells de guerra que van senyorejar a la Mediterrània durant l'època d'esplendor de la marina catalana (S.XIII-XV). Continguts interactius i audiovisuals permetran al visitant viure **l'experiència dels oficis de la construcció i la navegació de les galeres** i els grans **conflictes de la Mediterrània**.

L'espai expositiu de **Drassanes i galeres** inclou un recorregut emmarcat en una escenografia amb forma de galera en construcció, dos nous miradors a la Galera i el mausoleu romà descobert en les darreres intervencions arqueològiques de l'edifici (2010 - 2012). S'exposen peces de les col·leccions de l'MMB, incloent peces pertanyents a la història de les Drassanes Reials, models de l'edifici i diferents models de galeres. Unes animacions audiovisuals introdueixen els visitants a la Barcelona del S.XIII i els grans conflictes bèl·lics a la Mediterrània protagonitzats per galeres. Aquestes projeccions es combinen amb elements interactius que permeten als visitants conèixer el procés de construcció de les galeres i la vida a bord de manera dinàmica i experiencial. Uns simuladors de remes instal·lats a l'exposició permeten, per exemple, provar la força dels visitants i viure de primera mà l'esforç que representava vogar un rem real de galera.

El Museu Marítim de Barcelona es defineix, amb aquesta exposició, com un **nou model de museu** que trenca amb la idea d'una museografia per a tota la vida, sense renunciar a desenvolupar un **discurs de llarg termini**. A partir d'una sèrie d'exposicions temàtiques, que posen en valor i en context les seves col·leccions,

l'MMB es vol situar com a centre de referència sobre la cultura marítima i la relació de Catalunya amb la Mediterrània.

Aquest viatge al temps de les grans naus de guerra es desenvolupa en **set espais expositius**.

Espai 1. *Història de les Drassanes Reials*

Espai 2. *Les Drassanes s'adapten als nous temps*

Espai 3. *Taller de Drassanes*

Espai 4. *La galera del S.XVI*

Espai 5. *Els conflictes*

Espai 6. *La vida quotidiana a la galera*

Espai 7. *El Mausoleu*

ESPAIS EXPOSITIUS

Espai 1. *Història de les Drassanes Reials*

Pere II vol transformar Barcelona convertint-la en una gran potència mediterrània

L'escenografia en forma de galera en construcció rep el visitant i el convida a entrar a l'exposició a través d'una sala on un audiovisual ens transporta al s.XIII on podem acompanyar el Rei Pere II en la seva arribada a Barcelona, mentre, una maqueta de la ciutat situa la narració.

Pere II es troba a bord d'una de les naus tornant a Catalunya i narra, en primera persona, el seu somni de convertir Barcelona en una de les grans ciutats de la Mediterrània, a l'alçada de Gènova o Venècia. Per fer realitat el seu somni, planifica edificar unes grans drassanes fora de la ciutat i sota el seu domini directe. Aquesta decisió afecta de manera determinant l'evolució urbanística del front marítim i el desenvolupament econòmic tant de Barcelona com de la Corona d'Aragó.

Espai 2. *Les Drassanes s'adapten als nous temps*

Des dels oficis de la construcció de galeres fins a l'MMB, la història de les Drassanes

Una projecció ens descriu l'**evolució de l'edifici de les Drassanes Reials des del S.XV fins al canvi d'usos al S.XVIII**, quan va esdevenir una mestrança. Segle a segle, el visitant pot veure els canvis constructius i com els diferents esdeveniments històrics van condicionant i

modificant la forma i usos de les Drassanes, fins a esdevenir referent de l'arquitectura del gòtic civil d'usos industrials marítims. Un edifici sense eix acusat, amb pilars uniformes i altures iguals cobert de fusta formant un gran bosc de pilars.

En aquest espai s'hi pot veure una **selecció de peces de les col·leccions del Museu Marítim de Barcelona** que mostren com les Drassanes Reials van ser un espai d'emmagatzematge i treball per a la construcció de galeres, però també van acollir una foneria o un magatzem de pertrets d'artilleria. Puntes de llançà, pedres fogueres o una pistola **mostraran l'edifici com a espai de treball**, mentre que daus, moneres i creus n'exposaran **la vessant d'espai de vida**. La major part de les peces que inclou aquest espai van ser descobertes durant les excavacions que es van portar a terme entre els anys 2010 i 2012.

Espai 3. *Taller de Drassanes*

Una instal·lació interactiva permet mesurar la nostra força i saber si podríem vogar en una galera

La construcció i la navegació de les galeres centra el tercer espai expositiu. Tres diorames mostren als visitants alguns dels oficis que es desenvolupen a les Drassanes i, gràcies a 3 interactius, poden construir una galera, saber la procedència dels materials necessaris i veure els artesans que intervenen en cada fase de la construcció.

Per experimentar la navegació a rem d'una galera, els visitants poden provar la seva força i intentar vogar un rem real de galera gràcies a uns simuladors interactius.

Espai 4. *La Galera*

Una plataforma elevada per obtenir una visió inèdita de la galera reial

A l'espai de la Galera, s'ofereix als visitants una **visió inèdita de l'embarcació** que ocupa la nau central de les Drassanes Reials. Una plataforma elevada permetrà gaudir d'una visió frontal i completa de la coberta de la nau,

comparant-la amb una maqueta a escala 1:20.

Espai 5. *Els conflictes*

Les galeres, armes de guerra i de control marítim

Cervantes és el protagonista de l'audiovisual que, a l'espai 5, recorre les **principals batalles lliurades per galeres a la Mediterrània**. L'escriptor, que es troba a bord d'una galera, viu els moments previs a la batalla de Lepant on es van enfrontar les forces de la Santa Lliga amb l'enemic otomà.

Espai 6. *La vida quotidiana a la galera*

La navegació a bord d'una galera: oficis i vida quotidiana

Un espai dedicat a **la vida quotidiana a la galera**: les persones i oficis, la vida a bord i la galera, una màquina. A la passarel·la que passa per sobre la galera, s'ofereix informació detallada sobre la decoració i el missatge que transmetia la nau capitana de la Santa Lliga: mostra de les virtuts que havia de tenir un bon governant cristià, al mateix temps que anunciava la futura victòria contra els otomans.

Espai 7. *El Mausoleu*

Un mausoleu de la Barcelona romana canvia els límits de la ciutat

L'espai final del recorregut mostra la troballa d'un **Mausoleu romà** en les darreres intervencions arqueològiques a les Drassanes Reials (2010 - 2012). Un descobriment que ha aportat noves dades sobre la ciutat en aquells anys, per exemple, que la platja estava molt més lluny del que es creia i del que està actualment. A més, ha permès recollir més informació sobre el ritual d'enterrament que s'utilitzava per a les incineracions a la Barcelona romana.

L'edifici de les Drassanes Reials de Barcelona ens parla de la ciutat des de l'època romana i fins als nostres dies. Un espai de vida, de construcció i de guerra, que ha arribat fins avui convertit en un exemple d'arquitectura civil gòtica únic a la nostra riba de la Mediterrània. **Drassanes i galeres** vol acostar als barcelonins aquest patrimoni de la ciutat i el món de les galeres, una peça clau de la seva història.

LLISTA DE PECES DE LES COL·LECCIONS

ESPAI 1

Maqueta de la ciutat de Barcelona del segle XIII

ESPAI 2

Vitrina	Objectes de les col·leccions
Model del segle XVI	Model de galera del s. XVI . Representa la <i>Galera Reial</i> , galera capitana de la flota de la Lliga Santa (formada per Espanya, república de Venècia, Estats Pontificis i Malta), a la Batalla de Lepant (1571). Autor: Jose Carreras.
Maqueta tàctil de les drassanes actualitat	Maqueta tàctil que representa la part principal de les Drassanes Reials de Barcelona en el present.
Maqueta drassanes 1867	Maqueta que representa les Drassanes Reials cap el 1867 , quan era Mestrança i Parc d'Artilleria.
Models de galeres	Model de galera maltesa del segle XVI . Autor: Desconegut.
	Model de galiassa francesa del segle XVII . Autor: Amadeu Bosch Nogueras.
	Model de la galera catalana del segle XVII <i>Sant Jordi</i> , de la flota de la Diputació del General o Generalitat de Catalunya. L'original va ser construïda a les Drassanes Reials de Barcelona el 1620. Autor: Desconegut.
	Model de la galera francesa <i>La Reale</i> , de finals del segle XVII. Autor: Josep Company Ferret.
Les Drassanes Reials: espai d'emmagatzematge	Conjunt de pedres fogueres per disparar arcabussos o pistoles . Sílex c. segle XVII
	Pedra foguera amb empunyadura . Sílex i plom c. segle XVII
	Pistola d'avantcàrrega de Ripoll , construïda al segle XVIII als tallers dels armers i serrallers Deop (segles XVI-XIX)
	Punta de llança de secció romboïdal . Ferro c. segle XVII
	Punta de llança sense punta . Ferro c. segle XVII
	Conjunt de sivelles . Bronze c. segle XVII
Les Drassanes	Diverses agulles de cap . Bronze

Reials: espai de treball	c. segles XV, XVI i XVII
	Agulla de xarxa . Bronze c. segle XVII
	Escarpa . Ferro i ferro forjat c. segles XVI i XVII
	Anella amb ganxo . Ferro forjat c. segle XVII
	Passador . Ferro forjat c. segle XVII
	Eix . Ferro c. segle XVII
	Vareta . Ferro c. segle XVII
	Clau . Ferro c. segle XVI
Les Drassanes Reials: vida quotidiana	Moneda. Diner de Pere III Metall encunyat. c. segle XIV
	Moneda. Óbol de Pere III Anvers: Monarca a esquerra "PETRVS REX" Revers: creu amb tres punts i anells "BA QUI NO NA". Metall encunyat. c. 1336-1387
	Moneda. Diner de Maria i Martí el Jove Anvers: Escut Revers: Creu amb corones i G.P. als quadrants. Metall encunyat. c. segle XV
	Moneda. Diner de Jaume I Anvers: Monarca a esquerra "IACUBUS REX" Revers: Arbre "VALE-NCIE" Metall encunyat. c. segle XIII
	Moneda. Seca de Vic Anvers: Marca a dreta "PHILIPPVS D G HISPNR" Revers: escut de Vic 2CIVITAS VICEN 1611" Metall encunyat. c. 1641
	Moneda. Ardit de l'Arxiduc Carles III . Metall encunyat. c. 1700-1724
	Moneda. Getó de Nuremberg Anvers: escut amb tres flors de Lis Revers: Rosa/Orbe Metall encunyat. c. segle XIV
	Creu amb una representació de Crist Metall encunyat. c. segle XVII
	Creu Anvers: Crist de tres claus Revers: Representació de la Immaculada concepció coronada per dos àngels que sostenen un filacteri i al damunt, un personatge dempeus. Bronze. c. segle XVII
	Daus de joc . Os c. segle XVII
	Nucli per fer daus de joc . Os c. segle XVII
	Cassoleta d'una pipa . Caolí c. segle XVII
	Diverses canyes de pipa . Caolí c. segle XVII

ELS AUDIOVISUALS I INTERACTIUS DE L'EXPOSICIÓ

ESPAI 1

Audiovisual: *L'arribada de Pere II a Barcelona el 1282, el somni de les Drassanes Reials*

ESPAI 2

Audiovisual que mostra l'evolució i les diferents fases de construcció de l'edifici de les Drassanes Reials de Barcelona.

ESPAI 3

Tres audiovisuals dels oficis principals en la construcció de galeres, en uns espais recreats a mode de diorama.

Tres interactius tàctils: els artesans, les parts de la galera i l'origen dels recursos per construir-les.

Dos simuladors que permeten provar la força necessària per vogar en una galera.

ESPAI 5

Audiovisual: *La batalla de Lepant i les grans batalles de galeres a la Mediterrània.*

ESPAI 6

Holograma a l'interior de la galera: *La vida a bord.*

TEXTOS DE SALA

ESPAI 1. Audiovisual: *L'arribada de Pere II a Barcelona el 1282, el somni de les Drassanes Reials*

Març 1282. Costa de Barcelona.
Pere II.

Barcelona... Quina bellesa, vista des del mar! Si Déu ho vol, aviat resplendirà com les grans ciutats de la Mediterrània! Emprendrem grans obres, i serà la capital que es mereix la nostra Corona!

No va ser fruit de la casualitat que els romans la fundessin aquí, després de Tarraco... És una ciutat feta per al mar, per comerciar amb tots els ports, per arribar al magnífic Orient.

Ja hem passat per València i ara arribarem a Barcelona, i el poble sencer ens aclamarà, sabent com n'era d'important recuperar Sicília de les urpes del rei de França.

Constança, la meva esposa, era la filla del rei de Sicília, i per tant la seva legítima successora! Però Carles d'Anjou, el francès, va usurpar els nostres drets i es va apropiat de l'illa. Va reprimir amb duresa els sicilians, els va empobrir... I la revolta no es va fer esperar. S'alçaren heroicament contra la guàrdia francesa, a la missa de final de Pasqua, a l'església del Santo Spirito de Palerm.

Fou llavors quan ens varen demanar ajuda. I nosaltres ja estàvem preparats: la nostra flota s'acostava a l'illa. En dos mesos hem fet fora els usurpadors.

Des d'ara, gaudirem de les collites de l'illa i sobretot, gràcies a la seva situació, enmig del Mar Nostre, els nostres vaixells navegaran mar enllà segurs i en pau.

Aviat serem a la nostra estimada Barcelona. Serà la més gran ciutat de la Mediterrània, la més poderosa.

Si volem dominar el mar haurem de construir galeres. Galeres magnífiques. I serà la Corona qui ho faci. Així, garantirem el nostre poder, el poder del rei.

Aixecarem unes grans drassanes, fora muralles, capaces de construir desenes de galeres a l'ensems. Així derrotarem els nostres enemics, siguin francesos o sarraïns.

El nostre poble i els nostres negociants trauran profit de la pau i la ciutat s'enriquirà.

A les Voltes dels Encants, farem per als mercaders un nou mercat obert que no tindrà res a envejar ni a genovesos ni a venecians.

I bastirem la nova Llotja. Els mercaders podran fer les seves contractacions en un nou gran saló, com en terres italianes o als països baixos del nord. I també hi haurà un saló per als cònsols, dignes representants de totes les ciutats de la Mediterrània.

Gent d'arreu del mar nostre vindrà al barri de la Ribera per fer tractes amb nosaltres, perquè de nosaltres dependrà la seva pau i prosperitat.

Al Porxo del Foment hi haurà el Consolat del Mar, l'organisme del dret marítim català a la Corona d'Aragó, on es jutjaran els malfactors que trenquin la pau i la justícia en el mar.

La Diputació General de Catalunya, la Generalitat, també tindrà la seva seu per administrar i governar els tributs. Amb aquest diners, que les Corts, representant el poble, pacten amb la Corona, es finança el que manem i somiem, i el que el poble necessita.

També necessitem temples per donar gràcies a Déu.

Santa Maria de les Arenes quedarà petita amb la puixança que viurà el quarter de Mar. A damunt, sufragada per els gremis i els particulars, s'aixecarà la joia dels nostres temples. Una Catedral per als mariners: Santa Maria del Mar. La seva bellesa i grandesa donarà fe del poder que tindrà la nostra ciutat i de la nostra dignitat.

I el convent de Sant Francesc, a la façana de mar, serà bastit per homenatjar el pas del sant per la ciutat i ajudarà a acostar les nostres ànimes a Déu.

A recer de les muralles, els mercedaris també estan dreçant el seu convent en honor de la mare de Déu de la Mercè.

I el convent de Santa Clara acabarà la façana en simetria amb la dels seus germans d'ordre, els monjos de Sant Francesc.

Les noves i imponents muralles protegiran la ciutat de les amenaces dels enemics i els advertirà de la nostra fortalesa i ambició.

Volem aquesta ciutat, i aquest nou regne estès arreu del confins del mar, perquè algú digui de nosaltres que hem estat liberals i benignes i podem portar ben cenyit i amb orgull el cordó del valor.

ESPAI 2. Audiovisual que mostra l'evolució i les diferents fases de construcció de l'edifici de les Drassanes Reials de Barcelona.

Les Drassanes Reials de Barcelona són un conjunt d'edificis en evolució constant al llarg dels segles.

Al segle XIII el Rei Pere II promou la seva edificació per tal de construir galeres per la seva flota de guerra i garantir el manteniment de les naus durant l'hivernada.

A l'inici és un ampli espai central descobert, delimitat per uns grans panys de mur amb torres defensives als angles, obert al mar.

Els pòrtics i les botigues del perímetre serveixen de magatzems.

La participació de la Diputació del General i del Consell de Cent en el finançament de l'obra ajuden a avançar en la construcció.

Es fan diversos cobriments per protegir les galeres, fins que resta definitiu el de les naus de la banda de mar.

I també es modifica el traçat de la muralla per incorporar l'arsenal dins del recinte fortificat de la ciutat.

A la meitat del segle XV es construeix la Botiga nova del General, per a magatzem de materials.

A la segona meitat del segle XVI s'aixeca el Baluard del Rei per fortificar el front marítim de la ciutat.

En aquest segle, la construcció del port de Barcelona provocà l'augment dels embats de la mar i l'avenç de la línia de costa. Això obliga a una important modificació de les instal·lacions que s'allargarà en el temps.

Per no interferir en l'activitat de les Drassanes primer es construeixen noves naus a la part de muntanya.

Ja entrat al segle XVII, s'enderroquen els trams més propers al mar i es fa el cobriment homogeni de tot l'espai.

També en aquest segle, s'afegeixen les Naus de la Generalitat, més amples per poder construir naus més grans.

Gràcies a l'ús d'arcs diafragmàtics permet que guanyin alçada.

A partir de la guerra dels Segadors el govern de la ciutat es va fer càrrec del recinte. Augmenten els seus usos militars i les Drassanes queden integrades en el sistema defensiu de la ciutat.

Després de la guerra de Successió la Corona recupera la gestió de les instal·lacions i es restableix la fàbrica de galeres per abastir la flota reial.

Malgrat la darrera gran reforma de l'edifici, en que es construeix una ampla nau central i una grada per tal de fer vaixells més grans, al 1746, per Decret Reial, es trasllada definitivament la producció de galeres a Cartagena.

Les Drassanes de Barcelona passen a ser Mestrança d'artilleria.

L'edifici actual, després de set segles de reformes i ampliacions, és un dels conjunts monumentals més valuosos de la ciutat de Barcelona.

ESPAI 4. La galera reial: De les Drassanes de Barcelona a la batalla de Lepant

La galera que hi ha aquí davant és una reproducció a escala 1:1 d'una galera capitana del segle XVI. Es va construir el 1971 en commemoració dels 400 anys de la batalla de Lepant.

Cristians contra otomans

La batalla de Lepant, el 7 d'octubre de 1571, va enfrontar l'estol de navilis de l'imperi otomà contra la flota de la Santa Lliga, liderada per els regnes Hispànics i les repúbliques de Venècia i Gènova.

La galera Reial, idèntica a la que tenim aquí, va capitanejar la flota cristiana. És inusualment gran, a mida de la dificultat de l'empresa: la flota otomana era considerada invencible fins aleshores.

Feta a Barcelona

La galera original es va construir a l'exterior de les Drassanes. La reproducció, en canvi, va ser bastida a la gran nau central, espai resultat de la reforma que es va realitzar a l'edifici al segle XVIII.

La Corona tenia plans per revitalitzar la construcció naval a les Drassanes, però la cohabitació de diverses activitats al recinte i les dificultats per localitzar les primeres matèries necessàries per construir les embarcacions, entre d'altres obstacles insalvables, van fer que finalment, al 1745, es suprimís la fàbrica de galeres a les Drassanes Reials de Barcelona.

Sabies que...

Les dimensions de la galera

- L'eslora (o llargària de la nau) total amb l'esperó és de 60 metres, com l'ample d'un camp de futbol?
- L'eslora de la coberta és de 52,5 m, com la llargada d'una piscina olímpica?
- La mànega (o amplada) és de 6,20 m, el doble d'un vagó de metro?
- Aquesta galera pesa un total de 212 tones, com 43 elefants africans?
- El buc està format per 162 quadernes i 160 baus (traversers de fusta que serveixen per aguantar els costats i sostenir les cobertes)?

Els remes

- Anava equipada amb 59 remes. 30 en un costat i un menys a l'altre, on hi havia la cuina?
- Cada rem feia 14,5 metres de llarg i pesava 180 kg, com ?
- Cada rem era vogat per 4 galiots, de manera que se'n necessitaven un mínim de 236 per moure l'embarcació amb la palamenta?

Els fanals

- Els tres fanals de la popa identifiquen la galera com a capitana i reial?
- Representen les tres virtuts teològals: esperança (esquerra), caritat (central) i fe (dreta).
- Els fanals també eren imprescindibles per comunicar-se entre les embarcacions durant la nit.
- Eren un trofeu molt preuat quan es realitzaven els abordatges?

Les veles

- Per la navegació a vela la galera anava equipada amb dues veles llatines? Una era per l'arbre trinquet, que feia 15 m d'alçada a partir de la coberta, i l'altra per l'arbre major, que en feia 22.
- Les veles feien una superfície total de 691 m² (la de l'arbre trinquet feia 126 i la de l'arbre major 565 m²)?

L'armament i els canons

- Hi havia entre 15 i 20 tones de pedres repartides per tota la nau? En total completaven un miler de projectils d'artilleria.
- El nucli de la tropa es situava a l'arrumbada, una plataforma situada a la proa? Servia per rebutjar, assaltar i atacar a distància amb l'artilleria, i era un lloc ideal per enfrontar-se als abordatges.
- A l'interior de l'arrumbada hi havia la corulla, on es trobaven els canons?

L'estendard

- L'estendard era el de la Santa Lliga, flanquejat pels escuts dels regnes Hispànics, la República de Venècia, Malta i el Papat. A sota, l'escut de Joan d'Àustria, el capità de l'aliança de la Santa Lliga.

Dalt la galera reial, mirant a proa

El castell de proa

- El castell de proa, elevat sobre la coberta principal, servia com a plataforma de tir per als arquers o els artillers, i com a baluard defensiu en cas d'abordatge.
- Al seu interior, hi havia els únics canons que duia la galera i que apuntaven cap a proa, així com també les latrines.

L'esperó

- L'esperó era una estructura de fusta de forma punxeguda situada a la part davantera de la galera, amb la que s'envestia la nau enemiga a l'hora de l'abordatge.

L'arrumbada

- Els assalts a les embarcacions enemigues es feien des de l'arrumbada, les bandes laterals del castell de proa. Des d'aquí els soldats atacaven a distància amb les ballestes i les armes de foc, i evitaven els abordatges dels enemics.

La cambra de voga

- La cambra de voga era el lloc on es distribuïen els bancs a banda i banda d'un passadís central, separats un metre l'un de l'altre.

La cruixia

- La cruixia o cossia era el passadís central que travessava la cambra de voga de punta a punta. Des d'aquí es vigilaven als remers i servia als mariners per anar d'una banda a l'altra del vaixell.
- Entre les postisses (que servien d'escut) i els bancs, quedava un corredor a cada costat on se situava la tropa armada. Aquest espai també servia per protegir als remers i als soldats.

Galeres grans i petites...

La galeassa

- Era la galera més gran.
- Tenia tres arbres amb veles llatines i com que pesava tant també era la més lenta. Malgrat que duia cinc i sis galiots per rem, havien de ser remolcades. Anaven equipades amb tota mena de canons, eren veritables bateries flotants.

La fusta

- Era la galera més petita.
- Estava equipada amb un sol arbre i tenia entre 12 i 18 bancs. S'utilitzava especialment per realitzar missions de reconeixement i comunicació.

La galiota

- No tenia ni l'esperó ni els castells de proa i popa de les galeres de guerra. Anava equipada amb petits canons, i la seva gran capacitat de maniobra i velocitat la feien molt útil pel transport.

Quants dies trigava una galera a fer el trajecte de Barcelona a Alexandria?

14 dies, però només el 40% d'aquest temps corresponia al de navegació efectiva.

La velocitat màxima que podia assolir una galera era de 6 quilonuses, que equivalen a uns 11 km/h. Havien de remar a tota palamenta durant un temps màxim de 30 minuts.

Dalt la galera reial, mirant a popa

La cabina del capità

- La cabina del capità era al castell de popa. L'estructura s'elevava per sobre la coberta principal a l'extrem posterior de la galera. Com que estava destinada a acollir a Joan d'Àustria, fill il·legítim de l'emperador Carles V i home de confiança del rei Felip II, estava fet amb tots els luxes possibles.
- La cambra del capità era de dimensions reduïdes, acostumava a tenir un llit, un cofre i diferents armes.

La carrossa

- Els alts càrrecs, menys dormir, feien vida a la carrossa, una plataforma tancada per un baldaquí i decorada amb gran luxe.

Els pallols

- Les armes i els aliments s'emmagatzemaven als pallols, unes cambres-magatzem de sota la coberta. En cada cambra si guardava una cosa diferent, com armes, aigua, pólvora, etc. També hi havia altres cabines com la d'infermeria.

Només galeres?

La galera va navegar per la Mediterrània des de l'època l'Antiga Grècia fins al segle XVIII, però hi havia altres tipus de vaixells.

El Xabec

- **Origen:** Descendent de la galera, en un inici es propulsava tant a rem com a vela. Paulatinament va abandonar l'ús dels remes.
- **Època:** De finals de la Baixa Edat Mitjana fins al s. XVIII
- **Funció:** Acostumava a navegar a prop de la costa, amb finalitats comercials. Al segle XVIII s'utilitzava per a la vigilància costanera en detriment de la galera.
- **Característiques:** Embarcació mediterrània de vela llatina, de tres pals, era ràpida i maniobrable. La seva carena fina i estilitzada del començament es va anar perdent per fer-la més gran i incrementar la capacitat de càrrega.
- **Sabies que...?** Era l'embarcació més utilitzada pels pirates i corsaris barbarescos per la seva terrible combinació de velocitat i capacitat d'artilleria.

La Nau

- **Origen:** El comerç atlàntic va fer que la nàutica es reinventés per adaptar-se a les condicions de navegació oceàniques. Van perfeccionar-se els instruments i cartes de navegació i es van construir nous vaixells. La nau, com la caravel·la, fou la solució a aquest desafiament. Una embarcació adaptada a mars tempestuosos, equipada amb un sistema d'arboradura i velam més complet que permetia prescindir dels remes, i per tant, de molts tripulants, alhora que augmentava la capacitat d'aprovisionament.
- **Època:** Segles XIV al XVI.
- **Funció:** Transport de mercaderies i grans exploracions.
- **Característiques:** De buc molt alt i amb castell de proa, en els seus orígens tenia un sol pal, que van passar a ser tres de forma progressiva.
- **Sabies que...?** La nau més famosa de la història és la Santa María, el més gran dels tres vaixells que va utilitzar Cristòfor Colom en el seu primer viatge a les Índies, on va descobrir el Nou Món el 1492.
També va ser una nau, la Victòria, la primera en circumnavegar al planeta, comandada pel guipuscoà Juan Sebastian Elcano, entre 1519 i 1522.

La Carraca

- **Origen:** És una evolució de les naus però més robusta i gran per navegar a l'Atlàntic i comerciar amb Flandes.
- **Època:** Segles XIII al XVII.
- **Funció:** Transport de grans mercaderies en viatges de llarga distància.
- **Característiques:** D'alt bord i gran tonatge, es propulsava amb vela. Lenta i poc maniobrable, va anar millorant al llarg del temps gràcies a l'aplicació de millores tècniques, com la multiplicació dels pals (en va arribar a portar quatre).
- **Sabies que...?** La seva limitada capacitat de maniobra en ports de cabotatge i el seu gran calat, feien que només pogués realitzar les operacions de càrrega i descarrega en ports profunds. Quan això no era possible, s'ancoraven a distància i realitzaven les operacions amb embarcacions més petites.

El Galió

- **Origen:** Va sorgir de la necessitat de protegir les flotes que exploraven i comercialitzaven amb els territoris acabats de descobrir.
- **Època:** Segles XV al XVII

- **Funció:** S'utilitzava pel comerç amb els territoris d'ultramar, gràcies a la combinació de la seva capacitat de transport i la potència de foc.
- **Característiques:** Acostumava a anar equipada amb tres o quatre arbres i es propulsava amb veles rodones, tot i que també n'hi havia amb vela llatina. Disposava de 40 canons i castells a proa i popa, que permetien als tiradors tenir una millor posició en cas d'abordatge.
- **Sabies que...?** La Corona de Castella els utilitzava per a transportar els carregaments de metalls preciosos que s'extreien d'Amèrica, cosa que els transformà en l'objectiu preferit de pirates i corsaris.

ESPAI 5. Audiovisual: *La batalla de Lepant i les grans batalles de galeres a la Mediterrània.*

COSTA DE LEPANT. 7 D'OCTUBRE DEL 1571.

Un jove soldat Miguel de Cervantes:

Què lluny queda Castella. Què lluny queda la meua terra, la Manxa.

Buscant una intrèpida aventura he arribat fins aquí: Enrolat a la Santa Lliga, defensant la Cristiandat de l'atac de l'imperi Turc des d'una galera, La Marquesa, i amb un arcabús a les mans.

Molts dels soldats que hi lluitaran potser no ho saben, però jo tinc la certesa de que aquesta batalla canviarà el curs de la història, quedarà escrita als llibres per sempre més.

Déu guii al meu capità Miquel de Montcada i a sa excel·lència Don Joan D'Àustria en aquesta gloriosa lluita. La victòria ha de ser nostra, valga'm Déu.

(Murmuris dels soldats):

Ja venen! Ja venen! Són més de 200 naus!

Els turcs i la seva flota invencible! Per fi han deixat l'esguard de Lepant! En poques hores arribarà el combat! I malgrat les ganes de lluitar... quina tremolor que sento. Potser és fruit de les febres que m'envaeixen, o de pensar que amb tan sols un mal pas puc caure a l'aigua. Acabaria els meus dies arrossegat al fons del mar, al costat de tants soldats que han mort lluitant, abans que nosaltres, a bord de les seves galeres.

Des de temps antics les galeres han estat màquines de guerra, protagonistes a les batalles del Mar Nostre...

Com a la batalla de Salamina... Els exèrcits de l'imperi persa, amb l'emperador Xerxes al capdavant, avançaven imparables per conquerir Grècia després del seu pas per l'estret de les Termòpiles. Només 30 ciutats gregues, liderades per Esparta i Atenes l'hi van fer front.

L'astúcia del gran Temístocles va atraure les naus perses fins a l'illa de Salamina. Allà, l'estretesa del pas es convertí en un parany mortal. Les galeres perses van quedar immobilitzades, amuntegades, i els grecs van aconseguir la victòria, destruint la flota enemiga gairebé per complet.

O com a la batalla d'Àccium... entre les naus d'August i les de Marc Antoni i Cleopatra... Va ser molt a la vora d'aquí, a l'estret d'Àccium. August, gran estratega, va fer sortir les naus de Marc Antoni i Cleòpatra a mar obert. Allà les seves galeres, més petites, lleugeres i maniobrables, envoltaven les galeres de Marc Antoni, atacant-les a la vegada amb llances, javelines, barres de ferro i foc... Plutarc ho va escriure: tenia l'aparença d'un atac terrestre, d'un assalt contra les muralles d'una ciutat. Veient la derrota a prop, gran part de la flota de Marc Antoni va retirar-se i ell i Cleopatra van fugir a Egipte, on se suïcidaren. August es va convertir en el primer emperador de l'Imperi Romà.

I en Roger de Llúria, ell també va lluitar heroicament amb les seves galeres... En plena croada contra la Corona d'Aragó, l'exèrcit invasor francès tenia assetjada Girona.

Roger de Llúria arribà des de Sicília amb 46 galeres per enfrontar-se a les 85 naus franceses i tallar el subministre de l'exèrcit invasor.

La nit de l'atac la flota catalana interceptà a la francesa prop de les illes Formigues. Cada galera catalanoaragonesa duia encesos tres fanals, per simular que eren més naus. Provocaren una gran confusió entre la flota francesa, que va quedar encerclada per les galeres de l'almirall Roger de Llúria. Els seus ballesters van fer caure una pluja de fletxes infernal i capturaren 54 galeres enemigues.

Tots aquells soldats, tant en la derrota com en la victòria, moriren amb honor. Però només els vencedors tocaren la gloria...

Aquí a Lepant està en joc qui dominarà la Mediterrània. Ja és l'hora de la veritat!

Els canons de les galiasses han tocat de ple en les galeres turques!

La Reial ja ha entrat en combat contra la Sultana! I allà, al flanc dret, les galeres de Barbarigo han atrapat a les otomanes contra la costa!

Som a prop! 7 llances més i la nostra embarcació abordarà també la galera otomana! Dotze cristians per derrotar tota una tripulació turca! Tant de bo els galiots ens facin costat! Endavant! Argh!! Déu meu! La mà! Verge Santa! protegeix-me. He de seguir lluitant si no vull morir...

Fa cinc hores que va començar la batalla... Em costa respirar, m'han ferit també al pit.

Es retiren! Hem fet fora els Turcs! Aquesta és la més alta ocasió que veuran els segles passats, els presents, i esperen veure els que s'esdevindran... Quedarà escrit als tractats d'història! La cristiandat i la Fe han guanyat al infidels!

Soldats: Mort ó Gloria! Crist! Crist! Santiago!! Santiago!!

I jo, Miguel de Cervantes y Saavedra ho he viscut! Si sobrevisc a aquestes terribles ferides, us asseguro que seré digne de la gràcia de Déu. Els meus escrits i les meves obres honoraran parlaran de la naturalesa dels homes. Seran un mirall de tot allò que he viscut.

ESPAI 6. La vida quotidiana a la galera

6.1 A bord de la Galera: una vida difícil

Molta gent en poc espai: calia organitzar-se

La tripulació abarcava de 300 a 400 persones. Comandada pel capità, es dividia entre gent de cap i gent de rem.

Qui era la Gent de Cap?

Tots aquells que no s'encarregaven de vogar. Es dividien en:

Gent de guerra:

Eren els militars, oficials i soldats preparats per combatre l'enemic.

Qui feia què

Què eren els terços de galeres? A partir de la reforma militar de Carles I l'any 1534, apareixen els Terços com a unitats militars. El terç vell de galeres es considera l'origen de la infanteria de marina a tot el món. Miguel de Cervantes s'hi va allistar i va lluitar a la Batalla de Lepanto.

- Els ballesters: Eren el gruix dels homes de guerra al mar fins l'aparició de les armes de foc. Cadascun solia dur tres ballestes, tres-centes fletxes i projectils, un gipó, una cuirassa, capell de ferro i dos ganxos.
- Els bombarders: Eren els encarregats de les bombardes, els primers canons.
- Els arcabussers: A mida que apareixen les armes de foc, van substituint els ballesters en els cossos d'infanteria del mar.

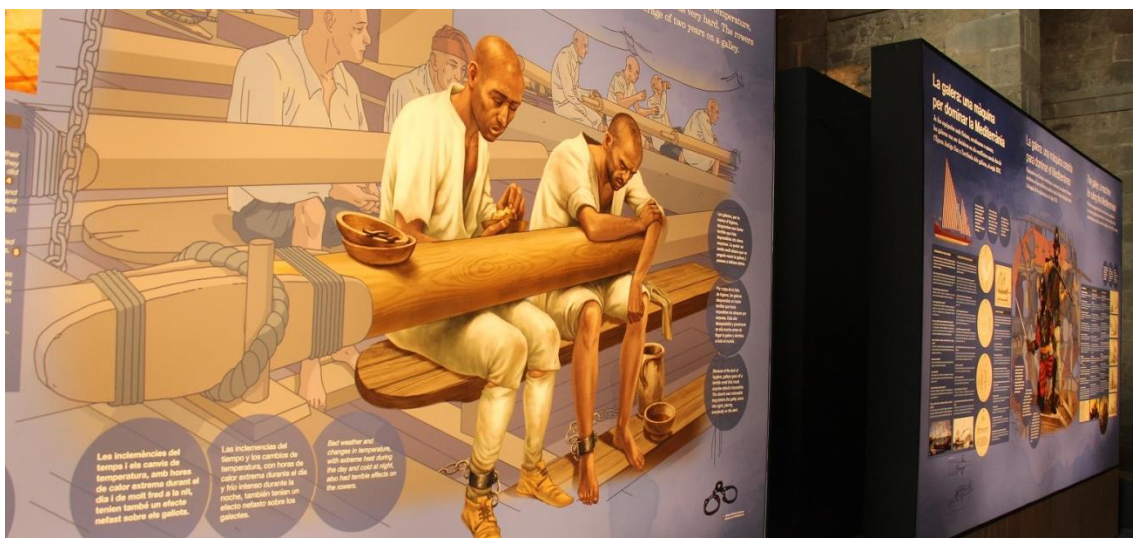
Els soldats havien de finançar-se personalment l'equipament, així que tant la vestimenta, l'armament com les proteccions eren molt desigual.

Gent de Mar:

Incloïa els especialistes en navegació i en el manteniment de la nau.

Qui feia què?

- Què feia el **capità**? Era la màxima autoritat a la galera quan era al mar tot i que no era el seu propietari.
- Què feia el **pilot**? Era el tècnic en la navegació. Només s'embarcava en les navegacions de gran importància.
- Què feien els **mariners**? S'encarregaven de les tasques relacionades amb les maniobres de les veles, el timó i la vigia; i també dels serveis generals. Durant els combats podien actuar com a nucli auxiliar.
- Què feia el **calafat**? Tenia cura de l'estat de la galera. Com que la degradació de la fusta era constant s'encarregava de reparar i tancar les juntes i així s'evitava l'entrada d'aigua.
- Què feia el **boter**? Tenia cura de les bótes, el sistema d'emmagatzematge principal de la galera. Sense les botes no es podia transportar aigua, vinagre o vi, per exemple.
- Què feia el **perfumista**? Ruixava continuament la nau amb essències naturals per combatre la fortor, que en una galera era terrible.
- Què feia el **capellà**? Era el responsable de les activitats religioses i de la salut moral de la tripulació.
- Hi havia **metge**? Hi havia un cirurgià, però només a la galera capitana. En les altres, el barber feia les seves funcions, i tan podia tallar el cabell com arrencar un queixal.
- Què feia el **còmit**? Era l'oficial encarregat de marcar el ritme de la voga al so de tambors. Amb el seu fuet o tralla feia imperar la seva llei.
- Què feia l'**agutzil**? Era el responsable de l'estat de la gent de rem i d'impartir els càstigs.

Qui era la Gent de rem?

Els encarregats de vogar a les galeres. Hi havien els forçats o galiots, els esclaus i els bones boies. Es distribuïen la feina i el rem en funció de la seva força física no per el seu status.

- Hi havia remers professionals? Sí, els bones boies s'enrolaven a una galera durant un temps acordat i per un sou convingut.
 - Què diferenciava els forçats dels esclaus? Els forçats eren condemnats a pena de galeres, que els obligava a vogar durant un màxim de 10 anys, mentre que els esclaus acostumaven a ser musulmans o cristians presos en batalles.
 - Qui va implantar la pena de galeres? L'emperador Carles V. A partir del 1530 va substituir els càstigs corporals i els desterraments per aquesta pena, que va ser vigent fins al 1748.
 - No fugien? Era molt complicat. Després d'una inspecció mèdica, s'anotava en un llibre –conegut com a generales de asientos– la pena que el condemnat havia de pagar i es detallava una descripció meticulosa de les seves dades i característiques físiques per tal de poder-lo identificar si calia.
- Vogaven tots alhora? Quan havien d'apropar-se a l'enemic, sí. Es deia "Vogar calant amb tota la palamenta". Però normalment vogaven "calant per quarteres", és a dir, cada mitja hora un grup: els de popa, els de proa i els de mitjana.
 - Quants homes hi havia per rem? Fins al segle XV a cada banc hi havien dos o tres remers amb un rem cadascun, de mida diferent segons la posició. Calia molta coordinació i ofici. Aleshores va haver un canvi en la forma de vogar i per cada rem, que ara era més llarg, hi havia quatre o cinc homes. Un d'ells, conegut com a cruïller, i que era el més expert, se situava a l'extrem del rem i els altres imitaven el seu moviment fent força.
 - La galera només funcionava a rem? En maniobres d'atac o maniobres delicades, sí. Quan l'objectiu era fer llargs desplaçaments per alta mar i hi havia vent, es feien servir les veles.

Conviure o sobreviure?

La manca d'higiene, l'alimentació, els canvis de temperatura, la sal... La vida a bord d'una galera era ben difícil. Els remers sobreviuen una mitjana de dos anys dins la galera.

Com era el menú?

- On es cuinava? Els àpats es preparaven en un fogó situat al costat de babord, que ocupava l'espai de dos bancs.
- Què menjaven? Cada galiot rebia al dia un quilo de bescuit, que era un tipus de pa enformat dues vegades per tal d'allargar-ne la conservació, i una petita ració diària de faves i cigrons fets a la cassola. La resta de la tripulació podien gaudir d'altres aliments, com carn, formatge i fruita, dependent de l'expedició i de l'època.
- Què bevien? Els galiots rebien cada dia un mínim de dos litres d'aigua per barba. Si vogaven més temps, podien arribar als sis litres, un per cada hora de voga dura. La resta de la tripulació gaudien de bótes de vi per compartir.

En quines condicions vivien?

- Com era la higiene dels galiots? Pèssima, inexistent... Se'ls encadenava pel peu al seu banc amb un grilló, a la intempèrie. Allà remaven, menjaven, dormien...i feien les seves necessitats. D'aquest lloc no es movien fins a arribar al port. Se'l rapava el cap per motius higiènics i per identificar-los. Als musulmans se'ls deixava un ble de cabell perquè creien que en morir Al·là els hi estiraria per portar-los cap al Paradís.
- Quant espai tenien? El banc al qual se'ls encadenava media un peu i mig d'ample, que equivalia a 39 centímetres.
- Netejaven? La baixa borda de la galera facilitava la constant circulació d'aigua per la coberta, i això ajudava a netejar els residus que hi havia. Alhora, provocava que els galiots tinguessin els peus permanentment en remull.
- I a sobre també el torturaven? Física i psicològicament. Rebien les fuetades del còmit i eren despreciats.

Les galeres, per la manca d'higiene, desprenien una fortor terrible que feia impossibles els atacs sorpresa. La pudor se sentia molt abans que es pogués veure la galera, i posava a tothom alerta.

Les puces, els polls i les xinxes no feien diferències entre la tripulació i atacaven a tots per igual. Els galiots, però, s'emportaven la pitjor part, ja que sovint els donaven cops amb un pal per matar els polls que tenien.

Les inclemències del temps i els canvis de temperatura, amb hores de calor extrema durant el dia i de molt fred a la nit, tenien també un efecte nefast sobre els galiots.

6.2 La galera: una màquina per dominar la Mediterrània

Ja fos equipades amb fletxes, arcabussos o canons, les galeres van ser decisives en els conflictes navals des de l'època Antiga fins a l'arribada dels galiots, al segle XVI.

Radiografia d'una galera

Eren embarcacions de molt baix calat, pensades per navegar durant l'estiu, entre maig i octubre. A l'hivern es retiraven a les drassanes, a on es reparaven per la pròxima campanya.

- Quina és la part més important de la seva estructura? La quilla. S'estén de punta a punta de la nau per la seva part inferior, i fa de columna vertebral des d'on parteixen les quadernes que li donen forma.
- Per què té forma arrodonida el buc? Aquesta forma li donen les quadernes, que són peces de fusta arquejades inserides a la quilla.
- Com s'aguantaven les veles? Es subjectaven a les antenes i aquestes a l'arbre mitjançant un suport. L'arbre era un pal rodó fixat al centre de l'embarcació però lleugerament inclinat cap a la proa.
- En que es diferenciava la vela llatina de les altres? La vela llatina, de tall triangular, era la més utilitzada i es subjectava a l'arbre mitjançant una antena. La vela rodona tenia una forma més rectangular i es subjectava mitjançant una perxa horitzontal.
- Quina diferència hi havia entre l'obra viva i l'obra morta? L'obra viva era la part del buc que quedava sota la línia de flotació, mentre que l'obra morta era la que quedava per sobre.
- Què era una tenda? Era la coberta de tela que servia per protegir del sol i l'aigua a la tripulació de la galera.
- I un estendard? Una bandera que s'hissava al capdamunt de l'arbre major de les galeres en les quals s'hi embarcava una persona reial.
- Quin simbolisme tenien els fanals? Permetien distingir la categoria de cada galera en funció del número de fanals que tenia, la mida i de la seva disposició.
- Quines embarcacions auxiliars portaven a bord les galeres? Un esquif, que era un bot petit i lleuger, de quatre o sis remeres. Estava col·locat a la mateixa alçada que el fogó de cuina però a l'altre costat de la cossia.

Com que la galera era una embarcació eminentment de guerra, l'obra morta se solia pintar de vermell per dissimular les taques de sang.

Per comunicar-se entre galeres es feien servir senyals: visuals, amb fum, miralls, banderes, etc., i sonores, amb trompetes, tambors, trets de canó... Quan era de nit es feia servir el foc i els fanals de popa.

Com lluitaven?

Atacs de llarga distància: Disparaven als enemics a mida que s'acostaven a les seves naus amb:

- Com ho feien a l'època antiga? Amb fletxes i catapultes s'enviaven projectils, sovint amb foc, per aconseguir cert avantatge en el moment d'abordar la galera enemiga.
- Que tenien d'especial les bombardes? Precursora del canó, està considerada l'arma de foc portàtil més antiga. Al principi disparaven projectils de pedra.

- Quantes vegades es disparava un canó? La dificultat de recarregar els canons i el perill que suposava per els artillers feia possible només una andanada de dispar. Resultava decisiu encertar a la primera.
- Què van canviar les espingardes? Només calia un home. Aquest fusell era portàtil, lleuger i manejable, va generalitzar-se al segle XV.
- Perquè es va generalitzar l'ús de l'arcabús? Com que el canó era de ferro i es feia servir una metxa per encendre la pólvora, resultaven més barats. Solien pesar vora els 20 quilos i la distància més efectiva d'ús era d'uns 50 metres.
L'abordatge: Quan arribaven al costat de les naus enemigues era el moment de lluitar cos a cos i de decidir el curs de la batalles.
- A l'època antiga com ho feien? Hi clavaven l'esperó (punxa de fusta folrada amb metall) situat a la part davantera de la galera i hi saltaven dins l'embarcació enemiga per lluitar cos a cos.
- Quin armament es feia servir? Piques, arcabussos, mosquets, ballestes, espases, maces, ganivets... tot el que tenies a l'abast.
- Com es protegien els soldats? Amb el pavès, un escut llarg que sostenia un soldat i que cobria gairebé tot el cos d'un ballester, fet que li permetia estar protegit mentre atacava. Amb la implantació de l'artilleria (espingardes i arcabussos) els soldats s'equipaven amb cuirasses de metall.

Durant un combat, aconseguir capturar els fanals de la galera contraria era un símbol de distinció.

6.3 Els ornaments de la galera: símbols per la victòria

La galera Reial fou construïda a les Drassanes Reials de Barcelona entre el gener de 1568 i mitjans de 1569. Pensada per capitanejar la Santa Lliga amb l'objectiu d'aturar l'expansió de l'Imperi Turc.

Joan d'Àustria, capità de l'aliança cristiana.

Joan d'Àustria era fill natural reconegut de l'emperador Carles V i per tant, germanastre del rei Felip II. Militar destacat i home de confiança del rei, fou l'escollit per comandar la flota.

L'ornamentació de la popa representava les virtuts dels prínceps: Joan d'Àustria era el braç executor de Felip II i aconseguiria una victòria profètica contra els otomans gràcies al seu valor com a home de guerra però sobretot gràcies a les virtuts que l'assistien i el guiaven.

Els artistes: Giambattista Castello i Juan de Mal Lara

La decoració de la galera es féu a Sevilla. L'artista italià Giambattista Castello, il Bergamasco, va començar-la, però en morir al 1569, va agafar el relleu l'humanista Juan de Mal Lara. Aquest optà per centrar la representació del futur combat contra els otomans dins de la veritat atemporal de la victòria del Bé contra el Mal. Amb la història de Jàson i els Argonautes a la recerca del velló d'or estableix un paral·lelisme amb el viatge que fa el capità de la Santa Lliga cap a l'est a la recerca dels otomans.

El relleu superior

- **El Jardí de les Hespèrides.** Representa la victòria contra l'avarícia, personificada amb el drac. L'arbre de les pomes d'or representa l'esperança de la fama perpètua.
- **Escultures: les quatre virtuts cardinals**
Prudència: símbol de la cognició d'un mateix.
Temprança: símbol de la moderació
Fortalesa: la columna que sosté la dona és el símbol de la fortalesa.
Justícia: La balança simbolitza que la justícia marca la pauta de totes les accions i l'espasa les penes que s'infligiran als delinqüents.
- **Pintures: el mite de Jàson i els Argonautes** representa els perills de l'enfrontament entre l'Europa cristiana i Asia.
Quadre central: la nau Argos, amb Hèracles i Jàson. Les deesses Atena i Hera afavoreixen als Argonautes amb la seva presència.

Quadre dret: la lluita de Jàson contra el brau simbolitza la destresa i virtut que ha de tenir un bon capità.

Quadre esquerre: el drac custodiant el velló d'or. Simbolitza que Joan d'Àustria no serà vençut ni per la força (el brau) ni per l'engany (el drac).

El relleu inferior

- **Faula de Tetis:** Tetis, una nimfa del mar que protegia els mariners durant les travessies, va ser obligada per Zeus a casar-se amb Peleu, un mortal. Peleu representa la perseverança que havia de tenir Joan d'Àustria per derrotar la flota otomana.
- **Cap de Medusa i serps:** Era considerat un amulet amb poders apotropaics que provocava el terror a qui el mirava.

Escultures

- **Mart:** Al·legoria de Joan d'Àustria triomfant davant de les dificultats.
- **Mercuri:** Al·lusió al silenci i la discreció amb la que han d'actuar els governants.
- **Prometeu:** imatge al·legòrica que barreja el mite de Prometeu amb el símbol del cor pur.
- **Odisseu:** Metàfora de la solitud del qui governa, que ha d'evitar escoltar al aduladors que l'envolten.

Pintures

Neptú al seu carro acompanyat d'un jove soldat. Neptú simbolitza Felip II que dona a Joan d'Àustria, les regnes del carro (la flota) per a que l'encamini cap a la victòria.

Representació al·legòrica dels vuit vents. Si navega seguint els manuals sobre l'art de la guerra, sortirà victoriós de l'empresa i que, bufi el vent que bufi, la tripulació sempre estarà amb l'ànim tranquil. Combat d'Alexandre contra els perses. Un bon capità s'ha d'oferir als perills abans que cap dels seus soldats.

Escultures

Atenea. Un bon capità ha de fer servir la saviesa i la prudència a parts iguals.

Argos. Simbolitza la vigilància constant del capità.

Hèracles. Un bon capità no es doblega davant de les adversitats i ha de ser capaç de sustentar el càrrec.

Diana. Metàfora del capità, simbolitza l'enteniment i la raó. El gos que l'acompanya simbolitza els sentits i l'obediència, és a dir, la tripulació.

Pintures

Soldat damunt del carro del Temps agafant l'Ocasíó pels cabells. Simbolitza Joan d'Àustria aprofitant el moment precís.

Lluita del rinoceront contra l'elefant. El xiprer representa la mort i la palma la victòria (sobre la mort). El capità ha lluitar per aconseguir o bé la victòria o bé la mort en el combat.

Vol de les grues. Metàfora del capità, que tan de dia com de nit ha d'estar alerta.

6.4 Evolució en els usos de l'edifici de les Reials Drassanes De fàbrica de galeres a centre cultural de Barcelona

De la mateixa manera que la ciutat de Barcelona, l'edifici de les Drassanes s'ha transformat al llarg de 7 segles fins a convertir-se en un conjunt arquitectònic de gran interès històric.

Canvis adaptats als usos

- Caserna militar: Des de la guerra dels Segadors (1640 – 1652) van incorporar-se activitats militars al recinte: magatzem de pertrets i pólvora, espai per a l'allotjament de les tropes...
- Reial Foneria de Canons: Al 1745 va suprimir-se la fàbrica de galeres i les instal·lacions de les Drassanes van destinar-se a la indústria d'artilleria i a la foneria. S'hi instal·laren magatzems de municions, planxes de plom, artilleria i carruatges. El 1767 es van posar en funcionament els forns per a la fosa de canons de bronze i les màquines de barrinar i tornejar canons.

Les característiques arquitectòniques de l'edifici i la proximitat de la caserna garantien una major seguretat i en facilitaven la vigilància. Al mateix temps, el fet que la mestrança també estigués a dins de les instal·lacions abaratia els costos de transport i facilitava l'arribada i sortida de matèries primeres i peces fabricades a la foneria per via marítima o terrestre.

- La creació del Museu Marítim: El 1927 es va aprovar l'abandonament de l'edifici per a usos militars i el 1935 l'exèrcit el va lliurar a la ciutat. L'octubre de 1936, just començada la Guerra Civil, es va crear el Museu Marítim de Catalunya. Però a causa de la guerra, no va poder obrir les portes al públic fins al gener de 1941 amb el nom de Museu Marítim de Barcelona i tan sols ocupant una petita part de tot el conjunt monumental. Des d'aquell moment s'inicià una feina de recuperació d'un conjunt monumental que havia resistit més de set segles d'activitat ininterrompuda.

Gràcies, barcelonins!

A causa de la pressió urbanística de la ciutat hi va haver un moment que es va plantejar la destrucció de les drassanes per edificar habitatges. Gràcies a l'acció ciutadana l'edifici es va salvar.

El 1976 van ser catalogades com a Monument Històric-Artístic i el 2006 el Museu Marítim de Barcelona va ser declarat Museu d'Interès Nacional.

ESPAI 7. El Mausoleu romà

També cementiri... a l'època romana

Les darreres intervencions arqueològiques (2010 i 2012) han permès localitzar una necròpoli romana formada per una quarantena d'estructures funeràries, inhumacions i incineracions, datades entre els segles I i VI dC.

Els rituals d'enterrament romans

Les troballes han permès conèixer millor el ritual de les incineracions. Ara sabem que s'incinerava al difunt damunt d'un llit funerari o que el combustible que s'emprava era l'alzina i el garric, materials propers i de fàcil adquisició.

Un cop incinerat, se'n recollien els ossos i es dipositaven a l'interior de l'urna. Després s'envoltava amb l'aixovar, que era un conjunt de béns que es col·locaven dins de la tomba, al costat del difunt, en forma d'ofrena.

A l'Imperi Romà prohibien enterrar als morts a l'interior de la ciutat, així que les necròpolis se solien situar a fora, al voltant de les vies d'entrada i sortida. Els viatgers podien aturar-se més fàcilment i dedicar un moment de record als difunts.

Un dels motius d'aquesta prohibició, a banda de les qüestions higièniques, era la d'evitar incendis derivats dels rituals d'incineració. De fet, els forns crematoris estaven prohibits a menys de 500 peus de les urbs.

De la troballa en destaca la descoberta d'un mausoleu que contenia al seu interior 8 urnes cineràries (cinc de ceràmica i tres de vidre).

Aquesta forma de commemoració es va estendre per tot l'imperi Romà a partir del segle I dC. El mausoleu trobat a les Drassanes és una estructura de planta quadrangular de 5,2 m2, parcialment afectada per les posteriors obres de construcció de les Drassanes.

Indicis de la ciutat de Barcino

El descobriment ha aportat noves dades sobre la ciutat en l'època romana. Per una banda, per la seva distribució es poden apreciar dues àrees separades per un element físic que no s'ha localitzat, i que podria ser part d'una de les vies d'entrada a Barcino. Alhora, la troballa ens indica que la platja estava molt més lluny del que es creia i del que està actualment ja que els romans no construïen mausoleus a la vora del mar per evitar el risc d'erosió.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

On?

L'exposició està ubicada a l'espai de Les Grans Naus del Museu Marítim de Barcelona, a l'Avinguda Drassanes s/n, CP. 08001, Barcelona.

Quan?

Oberta al públic a partir del 30 de març de 2017

Tot el dia?

L'horari és de dilluns a diumenge de 10.00 a 20.00 hores ininterrompudament.

Preu?

Entrada exposicions temporals + pailebot santa Eulàlia:

- General: 10 €
- Bonificada: 5 €
- Grups: 8 €
- Grups (amb entrada reduïda): 5 €

Inclou l'audioguia per a l'exposició *Drassanes i galeres*

Diumenges a partir de les 15 h entrada gratuïta.

CONTACTE DE PREMSA

Àrea de Comunicació i Màrqueting

Museu Marítim de Barcelona

Tel. 933 429 924

comunicacio@mmb.cat

www.mmb.cat

www.facebook.com/MuseuMaritimdeBarcelona

www.twitter.com/MuseuMaritim